ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ „ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“ – БЪЛГАРИЯ
НАУЧНИ ТРУДОВЕ, ТОМ 63, КН. 1, СБ. В, 2025 – ФИЛОЛОГИЯ,
PAISII HILENDARSKI UNIVERSITY OF PLOVDIV – BULGARIA
RESEARCH PAPERS, VOL. 63, BOOK 1, PART C, 2025 – LANGUAGES AND LITERATURE

DOI 10.69085/ntf2026c011

MOTIV SAMOTY V BULHARSKÉ LITERATUŘE PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Martina Salhiová
Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Jindřichův Hradec

THE MOTIF OF LONELINESS IN BULGARIAN LITERATURE FOR CHILDREN AND YOUNG ADULTS

Martina Salhiová
Secondary Vocational School and Secondary Vocational Training Institute Jindřichův Hradec

salhiova@seznam.cz

Three different approaches to the motif of loneliness are presented by Bulgarian authors for children and young adults. Vesela Flamburari depicts the effect of an evil spell that happened when the heroine found herself completely alone and defenseless in the fairy tale *Mayska nosht s feyata-kandilka* (2012, 2023). Antonyo Stefanov describes the loneliness of a sensitive boy among his family, which ultimately leads to the tragic end of the story *Momcheto shtarkel* (2023). Lilia Stareva's latest book *Morski prikazki za dve zemni deca, priyatelya im delfin i morskite hora* (2024) is a collection of eleven fairy tales about different sea empires inhabited by solitary individuals.

Key words: Bulgarian literature for children and young adults, Vesela Flamburari, Antonyo Stefanov, Lilia Stareva

Známý citát Elina Pelina: „Любовта към книгата и интерес към литературата, ако не се развие у човека още когато той е дете, не ще може да се развие никога“[1] (Davčeva 2024: 18) vyjadřuje důležitost literatury pro děti a mládež, která pomáhá celkovému rozvoji mladého jedince pomocí témat vhodně zvolených pro cílovou skupinu. Na třech

[1] Láska ke knihám a zájem o literaturu, pokud se v člověku nerozvine už v dětství, se možná už nikdy nebude moci rozvinout (přel. M. Salhiová).

vybraných moderních bulharských knihách pro děti a mládež si představíme různé pojetí samoty jako klíčového momentu, ve kterém dochází k zásadní proměně hlavního hrdiny. Vesela Flamburariová v pohádce *Majska nošt s fejata-kandilka* (*Májová noc s vílou-lucerničkou*, 2012, 2023) zachycuje účinek zlého kouzla, jež se dostavilo ve chvíli, kdy se víla ocitla zcela sama a bezbranná. Výtvarník Antonio Stefanov v obrazové knize pro mládež *Momčeto štărkel. Kartinna kniga* (*Chlapec čáp. Obrázková kniha*, 2023) popisuje samotu citlivého chlapce mezi nejbližšími lidmi, v jeho vlastní rodině, což nakonec vede k tragickému závěru příběhu. Poslední kniha Lilije Starevové *Morski prikazki za dve zemni deca, prijatelja im delfin i morskite chora* (*Mořské pohádky o dvou pozemských dětech, jejich příteli delfínovi a o mořských lidech*, 2024) je souborem jedenácti pohádkových příběhů o různých carstvích, v nichž jsou vzájemné vztahy deformovány do té míry, že často zůstává jediným řešením dobrovolná samota.

Z psychologického hlediska je třeba odlišovat mezi pocitem osamění, kdy člověk strádá nepřítomností druhých, a samotou, která může být i chtěná a dobrovolná, někdy přímo nutná k uvědomění si sebe sama. Do protikladu motivu samoty se staví přátelství, důvěra, láska, ochota pomoci druhým a upřímné vztahy v rodině, po kterých hrdinové touží jako po nedosažitelném ideálu. V textech jsou zastoupeny symbolicky světlem (lucerničkou, měsíčním paprskem), teplem (slunečním paprskem), čistou vodou (koupelí v dešťové vodě, „suchým“ mořem), zvířecím přítelem (mluvícím delfínem) nebo životním vzorem (ladným čápem).

Zkušená spisovatelka pro děti a mládež Vesela Flamburariová v pohádce *Majska nošt s fejata-kandilka* (2012, 2023) jako klíčový moment zvolila očistnou koupel mladičké hrdinky, během níž odložila své ochranné světýlko, které dostala jako dar od sudiček. Jedná se o bohatě ilustrovanou knihu, jejíž obrazová část vhodně doplňuje textovou složku. Pohádka je ohraničena dvěma něžnými lyrickými básněmi, v nichž se opěvuje jarní příroda a láska. Úvodní báseň o kouzelném květnu zachycuje fáze měsíce, v nichž má čarovnou moc: „През Май е луната целувка искряща“[2] (Flamburari 2012: 4). A právě dalším hlavním hrdinou se stává měsíční paprsek a jeho bratři, když neváhají obětovat svůj život pro záchranu malé víly. Druhá báseň opět o májové přírodě vyzdvihuje vůni třešní a lásky plující nad řekou. František Všetička takovéto prvky označuje jako architektonický impuls, jako výrazný moment na začátku a na konci textu, který přispívá k jeho celistvosti (Všetička 2001: 10). Zde nejenže přispívá k soudržnosti textu, ale také naznačuje obsah – vznik neobvyklé májové lásky.

[2] V květnu je měsíc jiskřivým polibkem (přel. M. Salhiová).

Za básní zůstává ještě jeden text – temný epilog o zlé čarodějce, která všechno způsobila. Nechtěla přijmout upřímnou vílinu omluvu, a proto si vševědoucí vypravěč myslí, že je pro ni vhodný veliký trest, musí zůstat za trest navěky doma ve své jedové houbě, aby již nikomu neškodila. Vnucená samota ji má přimět k zamyšlení se nad svým krutým chováním, kdy ze msty a uražené ješitnosti chtěla vílu připravit o život. Krátký text je významovým protikladem veselých lyrických básní. Ve vydání z roku 2012 mu výstavbově odpovídá prolog s výčtem postav a nastíněním časoprostoru, který ve druhém vydání z roku 2023 chybí. Aby byla v mladém čtenáři probuzena zvídavost, je zdůrazněna především postava čarodějnice a jejího zlého skutku.

Hlavní hrdinka víla Mesečka se narodila během máje na Mlhovém ostrově. Sudičky jí zanechaly v postýlce horkou kuličku z květů konvalinek, zakulacené a naježené světélko, jehož teplo chrání život lesní víly, bez něj by její srdce zmrzlo: „Топчицата беше закръгленка и рошавичка. От нея се лееше ярка светлина. Това бе Кандилото“[3] (Flamburari 2012: 6). Je to její neodlučný atribut, její „druhé já“ – alter ego (Nakonečný 2000: 308), proto se jmenuje víla-lucernička. Od jejího narození k ní trvale patří i její noční průvodce – měsíční paprsek Fengarios (Fengi).

Pouze ve chvíli, když se víla ocitne o samotě, může přijít zlé kouzlo. Uražená čarodějnice trpělivě čekala na okamžik, kdy bude víla sama, což se téměř nikdy nestávalo díky věštbě, kterou jí určily sudičky. Daly jí do vínku radost, aby dávala lásku a aby velkou lásku získala. Pouze při ranní očistě v dešťové vodě v puklině balvanu je víla naprosto sama, a tedy zranitelná. Víla nečekala příchod zla, odložila svůj atribut – věčné světýlko v lucerničce. Také kamarád měsíční paprsek Fengi nebyl nablízku, aby ji nerušil při koupeli. Zlá čarodějka jedem otrávila živé světélko, které uhaslo, a tak víla začala umírat – začala se měnit v led. Její metamorfóza byla pozvolná, nejprve nemohla kopat nohama ve vodě a začala se topit. Těžké a nehybné končetiny ji neposlouchaly. Celá se pokryla ledovou námrazou, zmrzly její ruce a víla celá zbělala.

Ve všech zkoumaných knihách je motiv samoty propojen různým způsobem s vodním prvkem. Zde se očistná koupel mění v místo smrti. Dešťová voda se zdála víle ledová, ale ledová byla ona sama. Měsíčnímu paprsku se ji podařilo vynést z vody a dopravit domů, kde ji střežili jeho bratři – další dva měsíční paprsky. Pohádka pracuje s číselnou magií, která je založena čísle tři: tři měsíční paprsky jako věrní bratři obstojí ve zkoušce

[3] Malý míček byl kulatý a huňatý. Vyzařovalo z něj jasné světlo. Byla to vílí lucernička (přel. M. Salhiová).

společné smrti, vystupují zde tři sudičky, které dají do vínku víle tři dary, třikrát se Fengi vydává hledat pomoc a trojí ublížení malé čarodějnici (naražený nos, zlomené koště a slovní urážka – víla Mesečka ji nazvala tetičkou), když se s ní omylem srazila a chtěla vše napravit. Voda je zmíněna také třikrát – v různém skupenství: dešťová voda v lázni, hustá mlžná pára ohlašující vyhasnutí světýlka a ledová námraza pokrývající umírající vílu.

Zároveň pohádka nese prvky mužské iniciace jako obřadu dospělosti, jako včlenění individua do světa dospělých. Hlavní hrdina Fengi byl věkově neurčen jako přírodní element – starý a zároveň mladý, věčný jako les (Flamburari 2012: 7). Stárne i mládne zároveň, přibližuje se lidským kategoriím. Měsíční paprsek si uvědomil, že jeho přátelství k víle přerostlo v lásku, jak naznačují rámcové básně. Nejednalo se již jen o důvěrné spojenectví, vnitřní blízkost a upřímnost, ale o vyšší cit. S věrnými bratry se rozhodli pro kolektivní smrt na Slunci, pokud to víle pomůže. S obavami prožívali svůj první východ Slunce – společně se proměnili ve sluneční paprsky a vílu zachránili novým, hřejivým svitem. Také bezstarostná víla se změnila, pochopila oběť, kterou bratři podstoupili pro její záchranu.

Bulharský výtvarník a ilustrátor Antonio Stefanov v obrazové knize pro mládež *Momčeto štărkel. Kartinna kniga* (2023) popisuje mladého citlivého chlapce mezi nejbližšími lidmi, jeho osamocenost ve vlastní rodině, jedno velké generační neporozumění, což nakonec vede k tragickému závěru příběhu. Chlapcova osamělost a pocity samoty vždy zmizely po odchodu z domu. Velmi dobře se cítil v přírodě – u řeky a v lese. Stav nejvyššího štěstí prožíval při pozorování skupiny čápů. Jako místo své proměny ve vyšší bytost si vybral les. Zcela sám v lesním tichu se tajně převlékl do kostýmu čápa a jeho metamorfóza byla natolik dokonalá, že splynul s přírodou, nalezl nové blízké bytosti – stal se součástí bělostného čapího hejna.

Vizuální reprezentace knihy je velmi výrazná, dominuje zelená a modrá barva v přírodě v protikladu k červené, což je barva lidské krve, která rychle uniká z mladého těla. Znamená blížící se smrt. Topos sociálního místa (rodný bílý dům s červenou střechou) je kladen do kontrastu s lesní samotou symbolizovanou zelenou barvou. V předchozí knize Vesely Flambureriové ve druhém vydání z roku 2023 se střídala stříbrná, zlatá a červená barva jako symboly nebeských těles, bez nichž by život na zemi nebyl možný. Červená symbolizovala žhnoucí Slunce nejen jako důležitou část běžného rána, ale i jako záchranu pro umírající hrdinku. Červeně je zobrazena také jedovatá houba jako příbytek zlé čarodějky.

Zde se však jedná o obrazovou knihu, v níž ilustrace dosahuje vyšší výpovědní hodnoty než stručný text, který tragický konec jen naznačuje. Tento jazykově-obrazový artefakt pomocí zkratky zachycuje dospívání a

přerod mladého člověka, jeho postupné odlučování se od rodiny. Chlapcova slova se nesou v radostném tónu, splnilo se mu největší životní přání, stal se součástí přírody – ptačího hejna. Jenže obrazová část vypovídá, že to jsou zároveň poslední slova jeho násilně ukončeného života. Dvoustranná ilustrace zachycuje chlapcovy oči – jedno oko je již nevidoucí, doplněné dvěma řádky textu: „В мен нямаше страх, чуствах облекчение. Не бях способен да си движа лицето, очите ми натежаваха, но вътрешно казвах: ‚Татко, аз съм щъркел! Аз съм щърк…ел‘.“[4] (Stefanov 2023: nestránkováno).

Lilija Račevová rozděluje obrazové knihy na naučné (poznávací) obrazové knihy a na umělecké obrazové knihy, které člení dále do čtyř podskupin: na knihy bez textu, na díla s jedním autorem výtvarné i textové složky, na knihy, u nichž došlo k úzké spolupráci autora textu a ilustrátora a na díla, ke kterým výtvarník dodatečně dotvořil ilustrace (Račeva 2019: 133 – 138). Zde se jedná o obrazovou autorskou knihu, což znamená, že výtvarník vytvořil celou knihu sám, jak textovou, tak dominující obrazovou složku. Na první pohled živé, sytě barevné ilustrace přilákají pozornost čtenáře. Nejde o knihu určenou předškolnímu dítěti, nýbrž je to dílo pro čtenáře v přechodovém období mezi dětstvím a dospělostí (v období puberty a počátku adolescence) a především pro jejich rodiče.

Svatava Urbanová se zabývala tendencemi v současné literatuře pro děti a mládež, v nichž je kladen důraz na vizualitu, kolektivní, kulturní, historickou a sociální paměť, ustálené konfigurace časoprostoru, intertextuálnost a na věkovou nezařaditelnost adresáta (Urbanová 2021: 111 – 113). Toto rozmývání věkové hranice recipientů označuje jako „nejistého adresáta“ (Urbanová 2021: 111), může se také jednat o čtenáře natolik ovlivněného textem, že se k němu navrací v průběhu života několikrát, s různými možnostmi čtení.

Zoomorfní postavy (lidé s čapími zobáky) se setkávají u rodinného stolu, kde vládne samota mezi blízkými lidmi. Ani otec, ani matka synovi nerozumí, nechápou jeho lásku ke krásným bílým čápům. Při společném jídle otec vypráví jakési příběhy a matka mu jen přikyvuje, synově zálibě naprosto nevěnují pozornost, a proto dojde k tragédii. Vzhledová deformace lidských tváří nepůsobí rušivě, všechny postavy jsou zobrazeny s jemnými červenými čapími zobáky. Také stín člověka je zachycen jako podobný tomu čapímu, přesto se v příběhu jedná o naprosté neporozumění dospělých osob přírodě, kráse, lásce i vlastnímu dospívajícímu dítěti.

[4] Neměl jsem strach, cítil jsem úlevu. Nedokázal jsem pohnout obličejem, oči mi ztěžkly, ale uvnitř jsem si říkal: „Tati, já jsem čáp. Já jsem… čáp“ (přel. M. Salhiová).

Přirovnání lidského života k tomu ptačímu se používá i v psychologii. Z Ameriky se rozšířil termín syndrom opuštěného hnízda (Muller-Lissner 2021: 55), v němž především ženy pociťují maladaptivní odpověď na odchod dospělého dítěte z rodiny. Dochází k němu v těch rodinách, které si neuvědomují, že je to přirozený předvídatelný proces. Zde je v příběhu zachycen vztah dospívající syna a otce, se kterým si nedokáže porozumět, i když se mu o své lásce k hejnu čápů několikrát zmiňoval. Do kontrastu je postavena nesprávně fungující lidská rodina a dokonale sladěné čapí hejno jako symbol přírodní harmonie.[5]

V těchto dvou zkoumaných knihách je postaven do opozice model veselé jarní přírody a hrozící náhlé smrti, která přichází během okamžiku samoty hlavního hrdiny/hrdinky. V první knize je hrdinka na poslední chvíli zachráněna pomocí obětavé lásky tří bratří, kteří se chystají ke společné smrti pro její záchranu. Zde hlavní hrdina umírá v otcových rukou, nechtěně zraněn při lovu čápů. Mladý chlapec se těšil, až skončí šedé deštivé zimní dny a přiletí čápi, které velmi miloval. Obdivoval jejich ladnost, tajemnost, krásu nebeského letu i krásu jejich očí a také jejich sounáležitost v hejnu (v rodině). Jejich zobák mu připomínal hbité kopí, kterým si efektivně zajišťují potravu. Snažil se otci vysvětlit svou zálibu pro tyto kouzelné ptáky, ale v rodině panovalo naprosté míjení se. Ani otec, ani matka se chlapci nevěnovali, neporozuměli mu, a tak o svých touhách a přáních před rodiči přestal mluvit. Vytvořil si kostým čápa, tajně se do něj v lese převlékl, a když se k čápům přiblížil, přijali jej do svého hejna. Tento klíčový okamžik, nalezení svého místa ve světě, je důležitý v momentě, kdy dítě začíná dospívat. Hledá si své místo v nové skupině (partě), která je blízká jeho zájmům. Když byl hrdina vážně postřelen, snaží se jej zoufalý otec zachránit a zároveň se dozvídá o jeho dokonalém štětí. Motiv dětské samoty a osamění uprostřed zdánlivě funkční rodiny se nese celou knihou, ale na konci příběhu mezi otcem a synem zazní slova lásky v důvěrném oslovení tati. Při posledním západu slunce si konečně porozumí.

Kniha Lilije Starevové *Morski prikazki za dve zemni deca, prijatelja im delfin i morski chora* (2024) je souborem jedenácti pohádkových příběhů, rámcově ukotvených. Úvodní, rámcová kapitola o Goškovi a jeho

[5] Podobný příběh založený na srovnání lidské a ptačí rodiny napsala česká autorka Petra Dvořáková. Její román *Vrány* (2020) také nevyznívá optimisticky pro rodinu se dvěma dospívajícími dcerami. Vrána (symbol obětavé matky), přestože má poničené hnízdo, jej začíná znovu budovat pro své budoucí potomky. Pro psychicky narušenou lidskou rodinu týrající vlastní dítě už není cesta zpátky a hlavní hrdinka nakonec spáchá sebevraždu.

kamarádce Mimi zdůrazňuje motiv přátelství dvou malých školáků, díky němuž se dají překonat rozmanité nesnáze. Děti putují do Neptunova carství, do Carství matek, v němž se nachází temné město stínů (zapuzených lidí), do dalších podmořských světů: Carství dětí, Carství mužů, Carství dobré rodiny, Carství zla plného agresivních lidí a do Carství junáků. Poslední kapitola zachycuje příběh delfíního prince vyprávěný jeho otcem, který zapříčinil, že děti mohou během noci poznávat rozmanité světy. V epilogu se čtenáři dozvídají, že starý kapitán lodě Neptun kotvící v přístavu Sozopol vypráví tyto příběhy dalším devítiletým dětem, pro které je pohádkový svět ještě pravdou. Knihu klasicky ilustroval Dimitär Ilčev, barevné ilustrace s důrazem na modrou a zelenou barvu mají jen doprovodný charakter.

Jedenáct pohádkově-dobrodružných příběhů se jeví jako nádherné podmořské putování do různých zemí pod mořským dnem, ale vždy je v nich zobrazena i odvrácená strana říší. Chybí v nich důvěra, laskavost, úcta a spolupráce, což mají malí recipienti správně vytušit. Příběhy připomínají menippskou satiru, které se vyznačuje útokem na mentální postoje některých jedinců. Alegorické pikareskní příběhy dostávají ironický, až krutý nádech.

Jako v předchozích knihách hraje důležitou úlohu chod nebeských těles po obloze. Zde se všechny fantastické příběhy odehrávají po západu slunce, v noci, kdy by děti měly normálně spát: „Беше нощ. Но не тъмна, а призрачно бяла. Кръгла луна светеше над водата. По цялото море чак до хоризонта блестеше бяла сребърна пътека“[6] (Stareva 2024: 10). Maminky si doma všimly nových podivných věcí (krásných mořských korálů) i nočního putování svých dětí, ale cestovat s nimi nemohou. Tento fantazijní svět je dospělým uzavřen, protože syn delfíního cara Delfi poprosil otce, aby mohl na svém hřbetě povozit dvě pozemské děti stejně jako jeho starší bratr, když byl kdysi zraněn rybáři. Vybral si dvě chytré a citlivé bytosti, aby porozuměly části mořského, a tím zároveň i pozemského světa a aby je pomáhaly zlepšit.

Zde dochází také k iniciaci dětí, jak to popisuje např. Daniela Hodrová. Hrdinové jsou vytrženi z obyčejného světa a krajní individualizace, překonávají běžný lidský úděl (Hodrová 1989: 179), poznávají nové fantazijní světy, v nichž obyvatelům pomáhají. Goško zabránil kolektivní vraždě malého prince Zlotana. Toto je také jediný příběh, kdy cestu nepodnikly obě děti společně, ale jen chlapec. Musel si poradit sám, bez své kamarádky Mimi, která mu vždy dělala společnost, a přestože se často škádlili, dokázala dávat cenné rady. Toužil z Carství zla uniknout, sám jako

[6] Byla noc. Ale ne tmavá, ale přízračně bílá. Nad vodou zářil kulatý měsíc. Přes moře až k obzoru se táhla bílá, stříbrná cesta (přel. M. Salhiová).

cizinec byl napaden davem, který se choval velmi nepřátelsky. Dobro, láska, přátelství, milost a soucit tu byla zakázaná slova. Goško prožíval veliký pocit samoty – ocitl se zde bez rodiny, přátel, uprostřed rozzuřeného davu, nenáviděný cizinec. Zároveň však pochopil, že osamocen se cítil i malý princ. Pomocí chlapcova pohlazení se královský následník zocelil ze smrtelných ran a přejmenováním se proměnil ve Zlatana, dobrého člověka.

Carství junáků by mělo označovat to nejlepší z podmořských říší, ale stalo se symbolem prázdnoty a samoty. Bylo plné citátů z různých pohádek a příběhů, které zachycují rozmanitá moudra do života, ale v říši nebyl nikdo, kdo by se jimi řídil. Nebyly tu žádné ohrady, ploty, zavřená vrata ani strážné věže, aby do něj mohli libovolně vcházet noví hrdinové, které svět potřebuje. Nikdo sem však nepřicházel, v pusté a neútulné říši zůstal jen jeden poslední velikán, který byl sám o té doby, kdy se kralevic Marko skryl pod zemí (Stareva 2024: 114). Vypadal jako by byl prorostlý do obrovitého stromu, o který se opíral. Ve své samotě nebyl smutný. Tisíciletý strom i sedící velikán propojili nebe se zemí, strom větvemi a muž svými dlouhými vlasy, které možná sahaly až do podzemí k pramenům:

> Изглеждаше стар като света, което за Гошко и Мими значеше на милиард по милиард години. Едва повдигна клепачи да ги погледне. Очите му, замъглени от праха на неизброими битки, побелели от годините, приличаха на прозорци, зад които наднича бездна от време.[7]
>
> (Stareva 2024: 114)

Obr s dětmi promlouval a již oslovením „mladý junáku“, „smělá dívko“ jim dával najevo důležitost jejich úkolu v tomto carství. Bylo otevřeno všem, kteří je chtějí navštívit a stát se hrdiny, pomáhat slabým lidem, chránit je a bdít nad kouzelnými prameny. Do této pohádky je vložen další text – „Pohádka o junákovi“ (Stareva 2024: 109 – 131), který zachránil princeznu z Carství matek. Hlas obra se proměnil, tak jako když tatínek začne číst oblíbenou knihu pohádek (Stareva 2024: 117), a začal vyprávět příběh s otevřeným koncem. Hrdiny se nakonec staly obě děti, prolomily samotu, které musí čelit nepočetní junáci. Jako praví hrdinové nezůstaly doma, ale vyrazily do světa, kde jich potřeba, aby pomohly dalšímu osamocenému hrdinovi. Goško sám se stal junákem tím, že poradil mladému muži, jak zachránit princeznu. Lístečkem z pouštní květiny odrazil blesky vzdušného caru a spustil déšť, který uhasil požáry v zemi. Starý vzdušný car

[7] Vypadal starý jako svět, což pro Goška a Mimi znamenalo miliarda krát miliarda let. Sotva zvedl víčka, aby se na ně podíval. Jeho oči, zakalené prachem z nespočetných bitev, vybělené lety, se podobaly oknům, za nimiž nakukovala propast času (přel. M. Salhiová).

se princezny vzdal, a tak si ji hrdina mohl vzít za ženu. I Mimi se stala průvodcem pohádkou a Carství junáků bude opět zaplněno novými statečnými junáky. Příchodem dětí byla kladně poznamenána všechna carství a podmořští obyvatelé jejich činy upřímně ocenili.

Motiv samoty je opět propojen s vodním prvkem. Jak už naznačuje popis Mimi s „mořsky" zelenýma očima, nosící klobouk modrý jako moře, jedná se o tuto slanou masu, která je obývána běžnými mořskými obyvateli. Moře bylo však „suché", to znamená přátelské k lidem, dalo se v něm běžně dýchat, mluvit a chodit, anebo také putovat do dalších fantazijních světů. Pod mořem se rozkládal další prostor, do něhož se děti dostaly kouzelnými vraty za pomoci svého přítele – mluvícího delfína. Podvodní carství se jevila jako nádherné světy, jenže vždy měla i negativní stránky (např. kruté dítě chtělo zabít a snít rybu, která prohrála závody).

Motiv samoty se ve všech třech vybraných knihách jeví jako klíčový motiv pro zvrat v ději. V první knize se víla ocitla v nebezpečné samotě, odložila své nerozlučné světlo, také přítel měsíční paprsek nebyl poblíž, a tak čarodějnice využila okamžiku a otrávila světýlko – vílino alter ego. Nemohla ublížit samotné víle, a tak se jí pomstila mnohem horším způsobem. Ve druhé knize, která by se dala nazvat grafickou povídkou pro mládež, je zachycena potřebná samota v rozvoji mladého člověka. Sám si vybral nové zájmy, pozoroval přírodu, která se mu stala životním vzorem. Zároveň však stále potřeboval naslouchající rodiče, a tak vzájemná disharmonie vyústila v tragédii. Teprve retrospektivně se otec dozvěděl o zálibě svého dítěte, o jeho velkém přání, kterému nebyl zprvu schopen naslouchat. V poslední knize jsou zachycena rozmanitá podmořská carství, která se velmi podobají lidskému světu, kde vždy je někdo osamocen, nepochopen druhými, stojí mimo společnost, odlišuje se svým vzrůstem (krutý vysoký mladík mezi malými dětmi), oblečením (modrá uniforma mužů v carství bělostných matek), nahrbeným postojem, deformovanou hlavou, obličejem bez vlastní tváře. Samota je popsána jako nebezpečný stav, z něhož lze uniknout naslouchání druhým lidem, vzájemnou pomocí, láskou, přátelstvím, obyčejným hřejivým pohlazením či dobře míněnou radou. Pohádky jsou vystavěny na kontrastu krásného místa (velký kámen obklopený mechem, vodní tok plný lovících a pijících čápů, tisíciletý strom), pocitu samoty a příchodu náhlého nebezpečí v podobě zlého kouzla, zbloudilé kulky, krutých lidí nebo nedobrých pohádkových bytostí (vzdušný car).

LITERATURA

Davčeva 2024: Давчева, Е. За някои български творци и пътя към сърцата на децата. [Davcheva, E. Za nyakoi balgarski tvortsi i patya kam sartsata na detsata.] // *Пътят на българската литература за деца и юноши. Сборник с научни изследвания*. Антонова, А. (съст.). София: Издателски център Боян Пенев – Институт за литература, 2024, 9 –19.

Dvořáková 2020: Dvořáková, P. *Vrány*. Il. Tereza Basařová. Brno: Host, 2020.

Flamburari 2012: Фламбурари, В. *Майска нощ с феята-кандилка*. *Приказк*а. [Flamburari, V. Majska nosht s feyata-kandilka. Prikazka.] Ил. Радостина Нейкова. София: АЗ БУКИ, 2012.

Flamburari 2023: Фламбурари, В. *Майска нощ с феята-кандилка*. *Приказки от Мъгливия остров*. [Flamburari, V. Mayska nosht s feyata-kandilka. Prukazki ot Magliviya ostrov.] Ил. Милена Радева. Второ преработено издание. София: Българска илюстрация, 2023.

Hodrová 1989: Hodrová, D. *Hledání románu. Kapitoly z historie a typologie žánru*. Praha: Československý spisovatel, 1989.

Muller-Lissner 2021: Muller-Lissner, A. *Když vylétnou děti z hnízda. Od symbiózy k samostatnosti*. Praha: Portál, 2021.

Nakonečný 2000: Nakonečný, M. *Lidské emoce*. Praha: Academia, 2000.

Račeva 2019: Рачева, Л. *Големите теми в детските книги*. [Račeva, L. Golemite temi v detskite knigi.] София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2019.

Stareva 2024: Старева, Л. *Морски приказки за две земни деца, приятеля им делфин и морските хора*. [Stareva, L. Morski prikazki za dve zemni detsa, priyatelya im delfin i morskite hora.] Ил. Димитър Илчев. Пловдив: Жанет 45, 2024.

Stefanov 2023: Стефанов, А. *Момчето щъркел. Картинна книга*. Ил. Антонио Стефанов. [Stefanov, A. Momcheto shtarkel. Kartinna kniga.] София: Потайниче, 2023.

Urbanová 2021: Urbanová, S. *Konfigurace. Figury a figurace II.* Prešov: Prešovská univerzita, 2021.

Všetička 2001: Všetička, F. *Tektonika textu. O kompoziční výstavbě prózy třicátých let 20. století.* Olomouc: Votobia, 2001.